

Stembrowicz, Kazimierz

"Prichodo-raschodnyje knigi
moskowskich prikazow 1619-1621 gg.",
[oprac.] S. B. Weselowski, Moskwa 1983
: [recenzja]

Przegląd Historyczny 75/4, 816

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

W miarę wiernie jak na swoje czasy O. Magnus dał obraz Półwyspu Kolskiego i Morza Białego. „Carta Marina” stanowiła ważny etap przygotowawczy w pracy nad encyklopedycznym dziełem życia O. Magnusa, „Historia de gentibus septentrionalibus” (1555) — które wydrukował obok m. in. prac brata we własnej typografii przy klasztorze św. Brygidy. Różną techniką wykonane ilustracje znakomicie uzupełniały wątki historyczne, geograficzne, etnograficzne i inne i po dziś dzień same w sobie stanowią one cenne źródła historyczne. Jak można sądzić „ilustracje moskiewskie” (zamieszczone w książce) są bogatsze poznawczo aniżeli sam tekst poświęcony „Moskowi” o czym autorka nie pisze, ale wynika to z jej skąpej analizy fragmentów „Historii” omawiających Rosję i rosyjską Północ europejską.

Autorka przedstawiła także dorobek historiografii (niewielki rosyjskiej i radzieckiej) w zakresie badań nad dziełami O. Magnusa. Jej własnym wkładem badawczym są ustalenia w słabo rozpoznanej do czasu pojawienia się omawianej książki zawartości źródłowej wątku rosyjskiego w pracach uczonego Szweda. Krótko scharakteryzowała też jego biografię — zaangażowanego politycznie emigranta-katolika. Przedstawiła również dzieje edycji „Historii” w XVI i XVII w. (ponad 25 wydań w wielu językach) oraz osobistą działalność wydawniczą O. Magnusa w Rzymie.

Do książki dołączono reprint „Carta Marina”. Niestety zabrakło miejsca na indeksy.

K. S.

Prichodo-raschodnyje knigi moskowskich prikazow 1619—1621 gg., [opracował] S. B. Weselowski, Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1983, s. 479.

Nazwisko akademika S. B. Weselowskiego (1876—1952), wybitnego historyka rosyjskiego, zapisało się na trwałe w historiografii rosyjskiej i radzieckiej. Jest on autorem wielu świetnych prac szczególnie w zakresie historii Rosji XVI i XVII wieku. Był również pracowitym i cenionym wydawcą materiałów źródłowych. Praktycznie na długo przed śmiercią odsunięty od czynnego udziału w życiu naukowym ZSRR mógł pisać tylko do szuflady. W spuściznie po nim pozostało wiele niewydanych prac i przygotowywanych do druku źródeł. Na szczęście po śmierci S. B. Weselowskiego co pewien czas ukazują się po dziś dzień na ogół pieczołowicie opracowane pokaźne tomy monografii, przyczynków i zebranych przezeń źródeł, których uczoney nie mógł drukować za życia. Z kolei jego osiągnięcia naukowe stały się przedmiotem badań. Niniejsze wydawnictwo ksiąg rachunkowych trzech prikazów stanowi w zasadzie drugi tom (część pierwsza, również w opracowaniu S. B. Weselowskiego, ukazała się pod tym samym tytułem w 1912 r. i obejmowała lata 1613—1619) niezrealizowanego niegdyś zamierzenia uczonego. Wydawcy (L. G. Dubinskaja i A. L. Stanislawski) nie podali w przedmowie kiedy S. B. Weselowski ukończył przygotowanie pracy do druku. Do tomu weszły zachowane prawie w całości teksty pięciu ksiąg rachunkowych („przychodów i rozchodów”) trzech prikazów — tzw. razriadnego (księga za lata 1619/20) oraz dwóch terytorialnych (tzw. czetwierti), Nowogrodu Wielkiego (księgi 1619/20 i 1620/21) i Ustiuga Wielkiego (księgi 1619/20 i 1620/21). Starannie wydana publikacja daje do rąk historyków uporządkowany i niezwykle cenny materiał źródłowy do gospodarczej, finansowej, administracyjnej i wojskowej historii Rosji w okresie odbudowy po ciężkim kryzysie „smuty”. Wydawnictwo zaopatrzone jest w bardzo szczegółowe indeksy.

K. S.